

Juhlajulkaisu
Esko Hoppu
1935 – 15/1 – 2005

Toimittajat

Heikki Halila

Mika Hemmo

Lena Sisula-Tulokas

Tilausosoite

Suomalainen Lakimiesyhdistys

Kasarmikatu 23 A 17

00130 Helsinki

p. (09) 6120 300

f. (09) 604 668

sly@lakimies.org

www.lakimies.org

© 2005 Suomalainen Lakimiesyhdistys ja kirjoittajat

Kannen ja taiton suunnittelu: Heikki Kalliomaa

Esko Hopun valokuva s. VII Atelier Nyblin

ISSN 0356-7222

ISBN 951-855-239-8

Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2005

Esko Hoppu – tiede ja käytäntö

”Uttera ja aikaansaapa, tunnollinen ja monitietoinen lakimies ja tieteenharjoittaja Esko Hoppu voi tyytyväisenä silmäillä tähänastisia saavutuksiansa”, kirjoitti professori Matti Ylöstalo Defensor Legiksessä professori Esko Hopun täytettyä 50 vuotta. Samalla tavoin aikaansaannoksillaan kerskailematon Hoppu voi tehdä myös nyt, kun hän on tullut emeritusprofessorina 70 vuoden ikään. Esko Hoppua tarvitaan edelleen; monikerroksinen, toisiaan tukevista tehtävistä koostuva lakimiesura jatkuu yhä. Aika on kuitenkin jo kypsä tilinpäätöksen hahmottamiseen.

Esko Hopun isänpuoleinen suku on lähtöisin Tyrväästä, nykyisestä Vammalan kaupungista, jossa on yhä Hopun kaupunginosa. Sukua on tutkittu tarkoin. 1800-luvulla esivanhemmat möivät Hopun talon, josta tuli Tyrvään ensimmäinen kansakoulu, ja perhe muutti Koivistolle, lähelle Viipuria. Esko Hopun isän, merikapteeni Emil Hopun perhe oli helsinkiläinen, ja Helsingissä Esko Hoppu on suorittanut elämäntyönsä. Hän tuli ylioppilaaksi vuonna 1954 Käpylän yhteiskoulusta ja opiskeli Helsingin yliopistossa, joka on myös ollut hänen työuransa päänäyttämö.

Esko Hoppu on kertonut hakeutumisensa lainopilliseen tiedekuntaan perustuneen kouluai- kaiseen kiinnostukseen ja ammatinvalinnanohjauksessa annettuun opastukseen: testien perusteella taipumukset viittasivat lakimiesuralle. Olisi hyvä tietää, millainen soveltuvuuskoe on ollut, siksi paikalleen suositus on osunut. Esko Hopussa kyky havainnoida oikeudellisia kokonaisuuksia ja taito eritellä niihin liittyviä yksityiskohtia yhdistyvät rauhallisuuteen, yhteistyö- kykyyn ja viileään harkintaan.

Hoppu suoritti lainopin kandidaatin tutkinnon vuonna 1959 ja ryhtyi jatkamaan opinto- jaan sivutoimisesti. Hauholla ja Toijalassa tapahtuneen lakimiesharjoittelun jälkeen hän oli kahden vuoden ajan asianajotoimiston palveluksessa vuosina 1960–1962. Hänen osaamisensa oli huomattu jo tuolloin. ”Helsingissä oli kolme nuorta lupaavaa asianajajaa – Esko Hoppu, Eero Routamo ja minä”, kertoi huumorintajuinen Timo Silkko vuosikymmeniä myöhemmin.

Lisensiaatiksi valmistuttuaan Hoppu hakeutui yliopistolle assistentiksi. Tuolloin oli tapana, ettei assistentiksi jääty suoraan yliopiston penkiltä. Väitöskirjatyön aihe ”Rahdinottajan tavaravastuusta silmällä pitäen vastuunrajoitusoikeutta matkarahtauksessa” oli meillä tuolloin vähän tutkitusta merioikeudesta. Sen valintaan ovat voineet vaikuttaa suvun merenkulku-

perinteiden ohella kiinnostus purjehdukseen sekä laivaston aliluutnantin arvoon päätyntä varusmiespalvelus. Väitöskirjatyö valmistui ripeästi runsaassa neljässä vuodessa.

Jo väitöskirjatyön loppuvaiheessa Hoppu oli ryhtynyt hoitamaan siviilioikeuden apulaisprofessorin virkaa, jonka hän sai nimiinsä vuonna 1969. Kahta vuotta myöhemmin hän ryhtyi hoitamaan Sotavahinkoyhdistyksen lahjoitusvaroin perustettua vakuutus- ja vahingonkorvausoikeuden professorin virkaa, johon hänet nimitettiin vuonna 1973. Tässä virassa hän toimi neljännesvuosisadan vuoteen 1998 asti.

Nopeasti edennyt yliopistollinen karriääri perustui tulokselliseen tutkimustyöhön ja tarmokkuuteen käyttää hyväksi avautuvia mahdollisuuksia. Vuonna 1968 valmistui kiintoisalla tavalla siviili- ja valtio-oikeuden rajapinnoilla liikkuva teos ”Valtion oikeudesta luopua saata vistaan. Tutkimus lainlievennysvallan käyttämisestä maksuvapautuslain nojalla”. Vuonna 1972 ilmestyi peräti kolme monografiaa ”Alistamisesta rakennusurakassa”, ”Monivakuutus” ja ”Oikeusturvavakuutus”, kaikki tutkijaansa odottaneesta ajankohtaisesta kokonaisuudesta. Tämän jälkeen Hoppu jatkoi tutkimuksiaan rakennusurakasta; hän julkaisi alalta kolme teosta, kaksi Reino Erman ja yhden Pirkko-Liisa Aron kanssa.

Professorina Esko Hoppu on kantanut vastuuta oppikirjojen ja yleisesitysten laatimisesta. Toisiaan seurasivat useaan painokseen ehtinyt oppikirja ”Kauppa- ja varallisuus oikeuden pääpiirteet” sekä oppikirjat kuljetuskaupasta ja vakuutus oikeudesta. Vuodelta 1997 oleva Suomen vakuutus oikeus -teoksen toinen painos lienee tällä hetkellä Hopun teoksista eniten käytetty. Harvinainen yhteistyön tulos oli psykiatrian professori Kalle Achtén kanssa kirjoitettu teos ”Lääkärin taitovirhe ja vahingonkorvausvastuu”.

Hopun kirjallista tuotantoa ja tutkijankuvaa täydentävät hänen artikkelinsa. Ne kattavat laajan sektorin myös sellaisista siviilioikeuden kysymyksistä, joita hän ei ole käsitellyt kirjoissaan. Hopulle tunnusomaista eri asioiden yhdistelykykyä osoittaa hänen Defensor Legiksessä julkaistu artikkelisarjansa kaupan ja kuljetussopimuksen keskinäisestä suhteesta.

Hopun tutkimustyön keskeinen osa jakautuu kolmen elinkeinotoiminnan lohkon rakennusurakan, vakuutustoiminnan ja kuljetustoiminnan alalle. Hänen tutkijanotteelleen on tunnusomaista tarkkuus, valitun elinkeinotoiminnan alueen selkeä oikeudellinen haltuunotto ja pyrkimys konkreettisiin, käytäntöä palveleviin tutkimustuloksiin.

Esko Hoppu tuli oikeustieteellisessä tiedekunnassa tunnetuksi erinomaisena, konstailematomana luennoitsijana. 1960-luvulla tiedettiin laajalti, että parasta valmentautumista tiedekunnan valintakokeeseen oli Esko Hopun pitämän siviilioikeuden peruskurssin seuraaminen kesäyliopistossa. Luentosalit olivat täynnä, kun Hoppu opetti tiedekunnassa vahingonkorvausoikeutta. Hänen yhdessä Reino Erman kanssa pitämänsä rakennusurakkakurssit vetivät aikanaan salit täyteen Rakennusmestarien talossa. Esko Hoppu on aina osannut kohdistaa esityksensä kuulijakunnan mukaan.

Oikeustieteellisen tiedekunnan professorina Esko Hoppu kantoi oppiainevastuuta oman oppituolinsa alan ulkopuolellakin. Olemusta myöten tyylikäs viranhoito, asiallinen ja tinkimättömään yhdenvertaisuuteen perustuva suhtautuminen opiskelijoihin sekä tieto arvostetusta asemasta yliopiston ulkopuolella herättivät tiedekunnassa ja sen opiskelijoissa kunnioitusta.

Hoppu oli kysytty voima yliopiston hallintotehtävissä. Eleettömästi ja tehokkaasti hän ehti hoitaa mm. lainopillisen kustannustoimikunnan asiamiehen (1964–1990), kanslerinsihteerin (1973–1978), yksityisoikeuden laitoksen esimiehen (1980–1988), varadekaanin (1984–1991) ja yliopiston apteekin hallituksen puheenjohtajan (1992–2000) tehtäviä. Vaikutelmaksi on jäänyt, että Hoppu on ollut yliopistossa ja sen ulkopuolella tehtävissä, joita kohtaan hän on tuntenut kutsumusta tai velvollisuudentuntoa. Näkyvien asemien tavoittelemisen muutoin on ollut hänelle vierasta.

Suomalainen Lakimiesyhdistys kutsui Hopun rahastonhoitajakseen vuonna 1965. Tätä tehtävää seurasivat hallituksen jäsenyys (1969–1971), varapuheenjohtajuus (1972–1973) ja puheenjohtajuus (1974–1976) 38-vuotiaana. Myöhemmin Hoppu on jatkanut yhdistyksen kirjasarjojen toimituskunnan puheenjohtajana sekä yhdistyksen oheissäätiön K. O. Laitisen säätiön hallituksen puheenjohtajana. Nämä tehtävät hän jätti vuoden 2001 lopussa. Palvelus yhdistyksen tehtävissä kesti yhtäjaksoisesti peräti 37 vuotta.

Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen puheenjohtajaksi vain kaksi ensimmäistä – P. E. Svinhufvud ja K. J. Ståhlberg – ovat tulleet tehtäväänsä Hoppua nuorempana. Hopun puheenjohtajakaudella voitiin yleisesti todeta, että nuijan varressa on oikea mies. Hän veti yhdistyksen kokoukset mallikelpoisesti ja repivän ajan ristiriitoja taitavasti tasoitellen. Hopun puheenjohtajakaudella tehtiin joka kevät paljon suosiota saanut jäsenmatka ulkomaille ja kehitettiin yhteistyötä opiskelijajärjestöjen kanssa.

Esko Hoppu tuli mukaan myös vakuutus- ja merenkulkualan yhdistystoimintaan sekä Suomen Lakimiesliiton luottamustehtäviin. Hän oli liiton hallituksen jäsen (1969–1973) sekä Lakimiesliiton Kustannuksen hallituksessa aluksi jäsen ja sittemmin puheenjohtaja (1973–1978). Lainopillisen kirjallisuuden kustantamisessa ja kirjasarjojen hallinnoinnissa Hopulla oli pitkään ainutlaatuinen asema. Kaiken muun ohella hän oli vastuunalaisena yhtiömiehenä Econlaw-Kustannusyhtiössä, joka julkaisi runsaan kahdenkymmenen vuoden aikana 15 nimikettä Hopun ja hänen kollegojensa teoksia.

Esko Hopun yhteistyö Matti Ylöstalon kanssa oli pitkäaikaista ja tuloksellista. Ylöstalo veti Hopun Suomen Asianajajaliiton asiamieheksi vuonna 1967. Tässä tehtävässä hän oli vuosikymmenen ajan. Asianajajaliitossa Hoppu toimi mm. Defensor Legiksen toimitussihteerinä (1969–1977) ja kurinpitorkaisujen linjaajana. Hänen kirjallisesta toiminnastaan sijoittuu merkittävä osa asianajo-oikeuden lohkolle.

Vaikka asianajajien luku ei ollut Hopun asiamieskautena yhtä suuri kuin nykyisin eikä liiton toiminnan volyymi sellainen jollaiseksi se on sittemmin muodostunut, on yhä ihmeteltävää, miten kaksi professoria saattoi sivutoimisesti hoitaa vähäisen kansliahenkilökunnan avustamana Asianajajaliiton toimistoa. Asianajotoimen kehittämisessä Hopun ansiot on noteerattava korkealle.

Esko Hopun tehtävien luku on uuvuttavan pitkä myös lautakuntatyypillisissä elimissä. Hän oli Keskuskauppakamarin välityslautakunnan jäsenenä 1987–1989 ja puheenjohtaja 1990–1998. Hän on kuulunut neljään eri korvauslautakuntaan, joissa kaikissa hän on ollut myös puheenjohtajana (lääkärivastuulautakunta 1973–1991, vahinkovakuutuslautakunta 1974–1993,

lakimiesvastuulautakunta 1974–1976 ja huolintavastuulautakunta 1974–1986). Merivahingonlaskijana hän oli vuodet 1982–1997.

Esko Hoppu on ollut arvostettu asiantuntija käytännön lakimiestehtävissä. Tästä kertoo erityisesti hänen laaja lausuntotoimintansa sekä työskentelynsä välimiesoikeuksissa. Uusimassa lakimiesmatrikkelissa Hoppu kertoo toimineensa vuosina 1972–2003 yli sadassa välimiesoikeudessa. Luku hakee vertaistaan Suomessa. Hoppu ei saavuttanut aiheetta Matti Ylöstalon jälkeen Suomen johtavan välimiehen asemaa. Häneen on totuttu luottamaan, ja hän on ollut luottamuksen arvoinen.

Hoppu on käytännön lakimiehenä oikeustieteen tutkijoiden ammattikunnassa primus inter pares. Hänellä on taito havaita oikeudellisista kysymyksistä olennainen ja soveltaa tutkijana saadun kouliutumisen myötä tietoa käytäntöön sitä edelleen kehittäen. Hoppu toimi korkeimmassa oikeudessa ylimääräisenä oikeusneuvoksena 1977–1978. Ei ole yllättävää, että hänen toivottiin jäävän taloon pysyvästi.

Paradoksina Esko Hopun mittavissa aikaansaannoksissa on ollut hänen kiireettömyytensä. Eskolla ei ole näyttänyt olevan hoppua, vaikka on tiedetty hänen kalenterinsa olevan täynnä. Nuoremman kollegan on ollut helppo kääntyä hänen puoleensa ja saada aluksi vastattavakseen hymynkareen kera tullut rauhoittava kysymys: ”Onko murheita?”. Tehokkaasta ajankäytöstä kertoo se tapa, jolla Hoppu on vetänyt palavereita ja kokouksia. Ilmapiiri on leppoisa, jokaisella on mahdollisuus esittää sanottavansa ja asiat etenevät jäntevästi, kun aikaa ei kulu jahkailuun. Joutuisasti saadaan aikaan ratkaisu, johon voidaan olla yleisesti tyytyväisiä.

Esko Hoppu on saanut lepoa ja virkistystä matkailusta, kaitafilmauksesta, hiihdosta ja purjehduksesta. Nämä harrastukset ja muut taidot, kuten kaivonkatsominen, kertovat osaltaan Hopun olevan käytännön osaaja lainopin ulkopuolellakin. Esko Hoppu on saanut voimaa myös perheyhteydestä. Raili Hoppu on tukenut puolisonsa työtä, ja kaikki perheen lapset seuraavat isän jälkiä lakimiehenä, Kari tieteenharjoittajana, Olli asianajajana ja Leena järjestöjuristina.

Suomalainen Lakimiesyhdistys osoittaa kunnioitustaan entiselle puheenjohtajalleen omistamalla hänelle tämän juhlakirjan. Ystävien ja työtoverien onnentoivotuksiin ja tervehdykseen Esko Hopun 70-vuotispäivänä yhtyy kiitollisin mielin maan lakimieskunta.

Heikki Halila